

Asia: VN/3884/2020

## **Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma**

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

### **Tavoite 1**

4

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 1**

Nykymuodossaan jo lainsäädäntö estää kaikenlaisen syrjinnän. Mielestämme pitää harkita huolella, jos saavutettavuutta koskevat säännökset viedään yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin. Mielestämme saavutettavuuteen liittyvät tekijät ovat enemmän ohjauksen välinettä kuin lainsäädäntöön kirjattava asia.

### **Tavoite 2**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 2**

Suunnitelman laatiminen onnistuu korkeakouluilta, mutta toimeenpano ei ole yksinkertaista. Kysymystä herättää muun muassa se, miten ylipäätään arkaluontoinen tieto vähemmistöryhmään kuulumisesta voidaan antaa rekrytointeja tekevien tietoon.

### **Tavoite 3**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 3**

Näkemyksemme on, että saavutettavuussuunnitelmat kuuluvat informaatio-ohjauksen piiriin, ei rahoitusmallin sisällytettäväksi. Saavutettavuussuunnitelman toteuttaminen edellyttää lisää resursointia ja korkeakouluilla on oltava tietoa rahoituksen kohdentamisesta tälle työlle ennen kuin ne voivat esimerkiksi rekrytoida lisää henkilöstöä.

### **Tavoite 4**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 4**

Mielestämme on hyvä liittää saavutettavuudesta raportoiminen osaksi korkeakoulutuksen tila -katsausta.

#### **Tavoite 5**

2

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 5**

Saavutettavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa eri toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonkulkua ovat ensiarvoisen tärkeitä. Ennen kuin foorumin perustamista ja toimintaa lähdetään suunnittelemaan, on sillä oltava selkeä fokus ja resurssit. Rahoitus tulee kohdentaa budjettirahoituksesta, ei oppilaitosten perusrahoituksesta. Foorumi ei saa toimintana kaatua korkeakoulujen järjestettäväksi.

Painotamme, että mahdollisesti perustettavassa foorumissa tulee olla laaja-alainen edustus koko korkeakouluyhteisöstä. Saavutettavuustyötä on tärkeä kehittää koulutusasteiden, mutta myös jatkuvan oppimisen eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Näemme, että foorumissa OAJ:llä on roolina edustaa eri koulutusasteiden opetus- ja tutkimushenkilöstöä, mikä mahdollistaa luontevan vuoropuhelun foorumin eri toimijoiden ja jäsentemme välille.

#### **Tavoite 6**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 6**

-

#### **Tavoite 7**

2

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 7**

Digivisio on vielä käytäntöön jäsentymätön ja palveluympäristön rakentuminen näyttäytyy opetushenkilöstölle hahmottumattomalle ja ylätasen projektilta.

Muutos on iso ja vaatii uudenlaista osaamista, työn mitoitusta ja rahoituksen lisäämistä. Opetushenkilöstön digitaalista osaamista on parannettava täydennyskoulutuksella ja tarjottava riittävä tuki opetuksen antamiseksi digitaalisessa oppimisympäristössä. Myös opiskelua ja ohjausta on tuettava riittävällä henkilöstöresurssilla ja hyödyntämällä oppimisanalytiikkaa. Erilaisissa oppimisympäristöissä työskentelevä opiskelija katoaa helposti opettajan ulottumattomiin yhteisen ajan ja läsnäolon vähentyessä. Opiskelijalta vaaditaan itseohjautuvuutta ja itsesäätelytaitoja ja

opettajalta pedagogista läsnäoloa. Opettajan tehtävänä on yhä vahvemmin tukea ja mahdollistaa opiskelijan opinnoissa eteneminen ilman opettajan jatkuvaa läsnäoloa.

Erilaisten oppimisympäristöjen kehittämisen lähtökohtana pitää olla se, että ne tukevat oppijan kokonaisvaltaista sivistyksellistä ja ammatillista kasvua. Korostamme, että korkeakoulujen oppimisympäristöjen kehittämisessä on otettava huomioon moninaiset oppimisen toimintaympäristöt – työssä tapahtuva oppiminen, oppilaitoksessa lähiopetuksessa tapahtuva ja digitaalisessa toimintaympäristössä järjestetty oppiminen. Kaikkia oppimisympäristöjä on kehitettävä pedagoginen esteettömyys ja saavutettavuus huomioiden. Oppimisympäristön fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen on kiinnitettävä erityisesti huomiota. Oppimisympäristön suunnittelun ja rakentamisen on tuettava vuorovaikutusta, vertaisoppimista ja osallisuutta.

## **Tavoite 8**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 8**

Pidämme tärkeänä, että opettajankoulutukseen valitaan opettajaksi opiskelevia moninaisilla taustoilla. Korostamme, että on myös varmistettava toisen asteen riittävät mahdollisuudet tukea opiskelijaa saavuttamaan korkeakoulutukseen vaadittavat jatko-opintokelpoisuudet ja osaaminen.

## **Tavoite 9**

2

### **Lisähuomioita tavoitteesta 9**

Ehdotamme muutettavaksi muotoon Uudistetaan korkeakoulujen ja oppilaitosten nykyistä työikäisille kohdennettavaa koulutustarjontaa työelämän, muiden koulutusasteiden ja -sektoreiden ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä. Yhä useamman työikäisen odotetaan liikkuvan ammattiosaajan tehtävistä asiantuntija- ja johtotehtäviin tai työtehtävät edellyttävät lisää osaamista nykyisessä tehtävässään, jolloin osaamisen kehittämistarve voi olla useamman koulutusmuodon tarjonnasta rakentuvaa. Ehdotettu kirjaus tukee tavoitetta 10.

## **Tavoite 10**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 10**

Jatkuvan oppimisen tavoitteet ovat hyviä tavoitteita, mutta mielestämme tästä tavoitteesta uupuu saavutettavuuden näkökulmalla tehty tarkastelu. Huomautamme, että lyhyet tai räätälöidyt toteutukset ovat haastavia toteuttaa ja vaativat niiden laatijalta ja toteuttajalta jatkuvaa osaamisen ylläpitoa ja riittävää työaikaa niiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

## **Tavoite 11**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 10**

Mielestämme tavoitteiden 11-13 tulee sisältyä tavoitteeseen 2.

#### **Tavoite 11**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 11**

-

#### **Tavoite 12**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 12**

Toimenpiteiden konkretisoiminen ja käytäntöön vieminen lisää korkeakoulujen menoja. Ministeriön on tehtävä korkeakoulujen esittämien toimenpiteiden resurssitarpeiden pohjalta analyysi siitä, mitkä ovat todelliset kokonaiskustannukset tehtävistä toimenpiteistä ja niiden ylläpitämisestä. Lisääntyvä työ on resursoitava korkeakouluille täysimittaisesti.

#### **Tavoite 13**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 13**

Hankintojen ei pidä lähteä pelkästään teknologisen infran parantamisesta. Ihmistä ei voi välineillä, applikaatioilla, alustoilla korvata, kun puhutaan laadukkaasta yliopiston tai ammattikorkeakoulun tarjoamasta opetuksesta.

#### **Tavoite 14**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 14**

Tavoite kuuluu mielestämme 9.2.2. tavoitteeksi.

Pidämme todella tärkeänä esitettyä kirjausta, että saavutettavuuden toteuttaminen sisältyy henkilöstön työtehtävien kuvauksiin ja resursointiin. Kannatamme myös kirjausta johdon eettisestä johtamisosaamisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä korkeakoulu yhteisössä.

#### **Tavoite 15**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 15**

Mielestämme on perusteltua esittää, että kultakin korkeakoululta löytyy toimintaa ohjaavasta asiakirjasta kirjaukset henkilöstön ja opiskelijoiden osallistamisesta toiminnan ja saavutettavuuden suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä tuo koko korkeakouluuyhteisön kehittämistyön äärelle.

#### **Tavoite 16**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 16**

Osa tavoitteista on korkeakouluissa jo hyvin kehittyneitä ja sisällä toimintakulttuurissa.

Tavoitteiden 16-21 toteuttaminen edellyttää riittäviä henkilöstövoimavaroja ja rahoitusta.

#### **Tavoite 17**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 17**

Mielestämme tavoitteet 17 ja 18 voi yhdistää.

#### **Tavoite 18**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 18**

Opettajille on varmistettava riittävä työaika ja huolehdittava siitä, että kyseessä on opetushenkilöstölle kuuluva tehtävä.

#### **Tavoite 19**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 19**

-

#### **Tavoite 20**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 20**

On opettajan tehtävä arvioida ohjauksen ja tuen toteutumista, mutta kannamme huolta siitä, että korkeakouluilla on osoittaa toteuttamaan tehtävää riittävä määrä inklusiiviseen ja integroivaan pedagogiikkaan perehtyneitä opettajia ja HOPS-ohjaajia.

## **Tavoite 21**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 21**

Painotamme, että laadukas opetus syntyy riittävästä opetuksen mitoituksesta ja että opetus toteutetaan pedagogisesti osaavan henkilöstön toimesta. Yksilölliset opetusjärjestelyt eivät toteudu, jos opetushenkilöstöllä ei ole aikaa tehdä ohjaus- ja opetustyötään.

## **Tavoite 22**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 22**

Tavoite on hyvä. Jo tehdyt saavutettavuusselvitykset ja -tutkimukset pitää konkretisoida korkeakouluille työkaluksi, kun ne lähtevät kehittämään omia saavutettavuussuunnitelmiaan. Kannatamme avausta siitä, että tietopohjaa on edelleen vahvistettava ja sen on oltava ajantasaista.

## **Tavoite 23**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 23**

Esitämme, että jatkossa Karvi toteuttaa ja seuraa teema- tai järjestelmäarvioinnein opiskelijavalintauudistuksen vaikutuksia ja kehittämistarpeita. Aliedustettujen ryhmien osuutta korkeakouluopiskelijoista korkeakouluissa on seurattava.

Mielestämme on määriteltävä tavoitetaso, mihin korkeakoulutuksen saavutettavuudella pyritään. Lisäksi on syytä miettiä myös muita korkeakouluille asetettuja tavoitetasoja, joita pitäisi tarkastella saavutettavuuden näkökulmasta. Tavoitteet voivat olla toisiinsa nähden ristiriitaisia, esimerkiksi onko saavutettavuuden tavoite vahvempi kuin tutkinnon suorittamisaika, jne.

Tutkinnon ohjeellinen suoritus aika on merkittävä komponentti tutkinnoista saatavassa tulosperustaisessa rahoituksessa. Tässä selvityksessä mainituilla opiskelijatyypeillä voi olla erilaisia tarpeita mm. suoritus aikaan nähden. Tarvittavaa tietopohjaa on välttämätöntä laajentaa, ja jos tietopohja osoittaa, että tarve lisääjälle korostuu erilaisilla ryhmillä, on rahoitusmallin pystyttävä huomioimaan tämä. Opiskelijan on saatava hänen tarvitsemansa tukipalvelut, jotta hän voi valmistua tavoiteajassa.

Opiskelijavalintojen kehittäminen pitää jatkossa olla toisen asteen ja korkea-asteen yhteistyönä tapahtuvaa, jolloin pystytään arvioimaan myös toiselle koulutusasteelle heijastuvat vaikutukset. Nykyinen opiskelijavalintamalli tähtää siihen, että rekrytoidaan ne opiskelijat, joilla on parhaat edellytykset suorittaa tutkinto.

Esitämme lisättäväksi kirjausta Korkeakoulujen ja toisen asteen yhteistyötä korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisessä lisätään.

#### **Tavoite 24**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 24**

Viittaamme tavoitteen 23 kirjaukseen.

#### **Tavoite 25**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 25**

Viittaamme tavoitteen 23 kirjaukseen.

#### **Tavoite 26**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 26**

Mielestämme tavoite tulee sisällyttää 9.2.2. sisälle.

#### **Tavoite 27**

2

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 27**

Otsikoinnissa 9.2.5. on otettava huomioon myös opetushenkilöstö. Esitämme otsikoinniksi Kansainväliset opiskelijat ja opetus- ja tutkimushenkilöstö. Lisäksi esitämme, että maahanmuuttajia ja kansainvälisiä henkilöitä käsittelevät osuudet käsitellään myös otsikon 9.2.5. sisällä.

Emme vastusta englanninkielisen koulutustarjonnan lisäystä, jos korkeakoulujen resursseista huolehditaan. Korostamme, että englanniksi järjestettävä tutkinto ei saa muodostua kotoutumisen esteeksi tai hidasteeksi. Kansallisesta koulutusjärjestelmästä ja kansalliskielillä annettavasta opetuksesta on pidettävä hyvää huolta. Jommankumman kotimaisen kielen tulee sisältyä englanninkieliseen tutkintokoulutukseen. Tutkinnon suorittaneella tulee olla edellytykset esimerkiksi työelämään sijoittumiseen Suomessa.

#### **Tavoite 28**

2

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 28**

Tavoite on hyvä ja kannatettava, mutta toteutuakseen edellyttää sujuvia rakenteita ja käytäntöjä korkeakoulujen ja työelämän välillä sekä riittävää henkilöstöä kehittämään ja toteuttamaan toimintaa.

Sama kommentti koskee tavoitetta 30.

#### **Tavoite 29**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 29**

Mielestämme tavoite 29 tulee käsitellä tavoitteen 30 sisällä.

#### **Tavoite 30**

2

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 30**

Tavoite on hyvä ja kannatettava, mutta toteutuakseen edellyttää sujuvia rakenteita ja käytäntöjä korkeakoulujen ja työelämän välillä sekä riittävää henkilöstöä kehittämään ja toteuttamaan toimintaa. Korkeakoulujen erilaisuus ja alakohtaisuus on otettava huomioon tavoitteen saavutettavuutta kehitettäessä.

Työn opinnollistamisen tavoitteena on ammattikorkeakoulutuksen ja työn tekemisen ketterä yhdistäminen. Tätä keinoa tulee hyödyntää enemmän edistettäessä kansainvälisten opiskelijoiden verkostoitumista ja työllistymistä työelämään, ei vain harjoittelua.

#### **Tavoite 31**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 31**

Mielestämme tavoitteet 31 ja 32 eivät sisälly kansainvälisyyttä koskevan otsikon sisälle.

#### **Tavoite 32**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 32**

-

#### **Tavoite 33**

1



### **Lisähuomioita tavoitteesta 33**

Lisähuomio koskee tavoitteita 33-35.

Mielestämme on tärkeää selvittää se, mitä toimintoja eri tiloissa voidaan tehdä ilman, että tilat tuovat fyysisen saavutettavuuden esteen. Korkeakoulut ovat jo vuosien varrella tehneet mittavia muutoksia olemassa oleviin tiloihin, mutta pyrkineet rakennuttamaan myös ajanmukaisia tiloja. Olemme samaa mieltä siitä, että fyysinen saavutettavuus on otettava huomioon korkeakoulun tilapalveluiden ja muun mahdollisen tiloista vastaavan tahon strategisessa suunnittelussa. Jos tilojen saavutettavuussuunnitelmaa ei ole tehty, on se tehtävä tilojen omistajan toimesta yhdessä tilojen käyttäjän kanssa jo ennen peruskorjaustarpeen ilmentymistä, eikä vasta siinä vaiheessa, kun peruskorjausta harkitaan.

### **Tavoite 34**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 34**

Viittaamme tavoitteen 33 kirjaukseen.

### **Tavoite 35**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 35**

Viittaamme tavoitteen 33 kirjaukseen.

### **Tavoite 36**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 36**

On välttämätöntä, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut resursoivat riittävästi saavutettavuuspalveluihin, jotta ne eivät valu opetushenkilökunnan tehtäväksi.

### **Tavoite 37**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 37**

-

### **Tavoite 38**

1

### **Lisähuomioita tavoitteesta 38**

-

### **Tavoite 39**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 39**

Oletamme, että kirjauksella, Keskeiset tiedotteet ja julkaisut ovat saatavissa suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä, tarkoitetaan tutkintokoulutuksena annettavaa opetusta – ei esimerkiksi täydennyskoulutuksena annettavaa opetusta.

### **Tavoite 40**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 40**

-

### **Tavoite 41**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 41**

-

### **Tavoite 42**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 42**

Lisähuomiot koskevat tavoitteita 42-48.

Maahanmuuttajataustaisia koskevat tavoitteet ovat kannatettavia. Korostamme, että tavoitteet 42-48 edellyttävät korkeakouluilta mittavaa palvelujen kehittämistä, mutta myös henkilöstövoimavarojen lisäämistä. Tehtävät ovat korkeakouluille pysyviä ja liittyvät myös jatkuvan oppimisen palvelujen kehittämiseen, muun muassa osaamisen tunnistamisen kehittämistoimiin. Lisätehtävät vaativat lisäresursointia korkeakouluille.

### **Tavoite 43**

1

#### **Lisähuomioita tavoitteesta 43**

-

### **Tavoite 44**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 44**

-

**Tavoite 45**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 45**

-

**Tavoite 46**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 46**

Mielestämme tavoite 46 kuuluu tavoitteen 16 sisälle.

**Tavoite 47**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 47**

-

**Tavoite 48**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 48**

-

**Tavoite 49**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 49**

-

**Tavoite 50**

1

**Lisähuomioita tavoitteesta 50**

-

**Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta**

Tietopohja on laaja ja tavoitteet koskevat hyvin monia tahoja, ei vain korkeakouluja. Nyt tehtävä saavutettavuussuunnitelma on täsmätoimi korkeakoulutukseen. Tämän jälkeen tarkastelu tulisi ulottaa myös alempiin koulutusasteisiin. Ns. muistio-osassa oli paljon analyysia myös muiden koulutusasteiden osalta ja tehdyt havainnot nivoutuvat koulutussektoreiden väliseksi. Tarvitaan kokonaisvaltaisempaa ajattelua ja ratkaisuja koko koulutusjärjestelmälle saavutettavuuden edistämiseksi.

Saavutettavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa eri toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonkulku ovat ensiarvoisen tärkeitä. Saavutettavuustyötä on tärkeä kehittää koulutusasteiden, mutta myös jatkuvan oppimisen eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Painotamme, että mahdollisesti perustettavassa foorumissa tulee olla laaja-alainen edustus koko korkeakoulu yhteisöstä. Näemme, että foorumissa OAJ:llä on roolina edustaa eri koulutusasteiden opetus- ja tutkimushenkilöstöä, mikä mahdollistaa luontevan vuoropuhelun foorumin eri toimijoiden ja jäsentemme välille.

On kannatettavaa, että korkeakoulut laativat omat saavutettavuussuunnitelmansa linjausten pohjalta. Tällä hetkellä korkeakouluilla on toimivia käytänteitä, mutta ne eivät perustu yhtenäisesti linjattuihin kansallisiin suosituksiin vaan ovat korkeakoulukohtaisia. Saavutettavuudella tarkoitetaan mielestämme sitä, että esimerkiksi tuotetut palvelut ovat sellaisia, että kuka tahansa voi käyttää niitä. Esimerkiksi opetuksessa on tärkeää taata kaikille opiskelijoille tasavertainen pääsy paitsi lähiopetukseen myös digitaalisiin oppimis- ja toimintaympäristöihin.

Saavutettavuuden ja tasavertaisuuden edistämiseen ehdotetut kirjaukset lisäävät korkeakoulujen työtä mm. kasvavina seuranta-, palaute- ja kokoustyönä. Tämä otettava huomioon henkilöstömäärässä ja työn resurssoinnissa. Lisääntyvät tehtävät on otettava huomioon myös korkeakoulujen perusrahoituksessa.

Toimeenpanosuunnitelmat on laadittava huolella ennen kuin toimenpiteistä voidaan sopia, sillä tavoitteiden sisälle on kirjattu paljon vaativia selvitystehtäviä.

Korkeakoulujen omat saavutettavuussuunnitelmat on tehtävä suhteellisen lyhyessä ajassa, mutta myös niiden mukaista toimintamallia tulisi pystyä toteuttamaan realistisella aikataululla. Korkeakouluille on varattava riittävästi aikaa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden käytäntöönpanolle. Toimenpiteet on punnittava ja katsottava mikä niiden tärkeysjärjestys on. Aikaa tarvitaan muun muassa koko korkeakoulu yhteisön yhteisen ymmärryksen synnyttämiseksi ja palvelurakenteiden kehittämiseksi. Opetus- ja ohjaushenkilöstön koulutusta tulee lisätä, jotta saavutettavuus toteutuu käytännön tasolla.

Saavutettavuustavoitteita on määrällisesti paljon ja esitämme, että tavoitteita ryhmitellään isommiksi kokonaisuuksiksi ja keskitytään täsmällisiin konkreettisiin toimenpiteisiin, mihin

korkeakouluilla on aito mahdollisuus vaikuttaa. Osa tavoitteista on hyvin yksityiskohtaisia, jotka mielestämme on toimenpideohjelman sisältöä. Lisäksi haluamme kiinnittää huomion siihen, että alkuosan tavoitteiden tarkennetut alatavoitteet oli avattu paremmin kuin asiakirjan lopussa olevien tavoitteiden, ja mielestämme ne vaativat lisää konkretiaa avautuakseen lukijalle paremmin.

Louhelainen Hannele  
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry - Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry